

Viena Koponen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) + Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus
Opinnäytetyö, 2019

PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN TYÖPA- JAT VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJILLE

Vertaisoppimista Anttilan päiväkodissa

TIIVISTELMÄ

Viena Koponen

Pedagogisen dokumentoinnin työpajat varhaiskasvatuksen opettajille, vertaisoppimista Anttilan päiväkodissa

33 sivua ja 2 liitettä

Toukokuu, 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Pedagogisen dokumentoinnin työpajat toteutettiin Mäntsäläläisessä Anttilan päiväkodissa. Kaksi tunnin mittaista työpajaa oli suunnattu varhaiskasvatuksen opettajille. Tavoitteena oli kehittää pedagogisen dokumentoinnin käyttöä päiväkodissa. Pedagoginen dokumentointi tarkoittaa sitä, että dokumentoidaan varhaiskasvatuksen toimintaa ja hyödynnetään dokumentteja toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa.

Varhaiskasvatuksen opettajat haastateltiin ja haastattelut analysoitiin teoriaohjaavasti. Tämän analyysin tuloksia käytettiin suunniteltaessa pedagogisen dokumentoinnin työpajoja. Haastattelujen perusteella dokumentointi oli tuttua kaikille, mutta pedagogisen dokumentoinnin käsite ei ollut päiväkodissa yhtenäisen.

Työpajoissa tutustuttiin ensin pedagogisen dokumentoinnin teoriaan ja menetelmiin. Vertaisoppimista hyödynnettiin pajoissa luomalla tilaisuuksia ajatusten jakamiselle. Varhaiskasvatuksen opettajat kertoivat omia kokemuksiaan pedagogisesta dokumentoinnista. Ensimmäisessä työpajassa osallistujat saivat tehtäväkseen miettiä pedagogisen dokumentoinnin kehittämistä omassa ryhmässään. Toisella kerralla he esittelivät toisilleen kehitysideoitaan oman ryhmänsä toimintaan liittyen.

Varhaiskasvatuksen opettajilta kysyttiin valmiilla lomakkeella työpajoista palaute. Sen mukaan osallistujat kokivat saaneensa ammatillista hyötyä pedagogisen dokumentoinnin pajoista. Erityisesti pedagogisen dokumentoinnin menetelmiin tutustuminen ja yhteiset keskustelut koettiin ammatillisuutta kehittävinä. Varhaiskasvatuksen opettajat kiinnostuivat lisää pedagogisesta dokumentoinnista ja aikovat käyttää menetelmiä jatkossa.

Asiasanat: pedagoginen dokumentointi, varhaiskasvatus, vertaisoppiminen, osallisuus

ABSTRACT

Viena Koponen

Workshops of Pedagogical Documentation for Teachers of Early Childhood Education, Peer Learning at Anttila day care centre

33 Pages and 2 appendices

May 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

Workshops of pedagogical documentation were implemented in Anttila day care centre in Mäntsälä. There were two workshops, both one hour long and they were held for teachers of early childhood education. The aim of the workshops was to develop pedagogical documentation in the day care centre. Pedagogical documentation means that early childhood education work is documented and these documents are used in planning and appraise activities.

Teachers of early childhood education were interviewed and the interviews were analyzed by using guiding theory. Results of the analyses were used for planning workshops of pedagogical documentation. Based on the results, documentation was known for everybody, but the concept of pedagogical documentation was not coherent.

Workshops began by getting to know the theory and methods of pedagogical documentation. Peer learning was used in workshops by giving opportunities to share ideas. Teachers of early childhood education shared their experiences of pedagogical documentation. In the first workshop the participants got a task to think how to develop pedagogical documentation in their own group. In the second workshop they showed their ideas to others.

Feedback was asked from the teachers by a questionnaire. According to that feedback, participants felt that they got professional benefits from the workshop. Especially getting to know different methods of pedagogical documentation and the conversations were considered professionally developing. Teachers of early childhood education were more interested in pedagogical documentation. They were planning to use new methods at their work.

Keywords: Pedagogical documentation, Early Childhood Education, Peer Learning, Participation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI VARHAISKASVATUKSESSA.....	5
2.1 Varhaiskasvatus.....	5
2.2 Dokumentointi	6
2.3 Pedagoginen dokumentointi.....	7
2.4 Dokumentoinnin eettisyys ja haasteet.....	9
3 HAASTATTELUISTA TYÖPAJOIHIN.....	11
3.1 Teemahaastattelu	11
3.2 Vertaisoppiminen työpajoissa	11
4 HAASTATTELUT VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJILLE	13
4.1 Haastattelukysymykset	13
4.2 Haastattelujen tulokset.....	14
5 YHTEISTÄ OPPIMISTA TYÖPAJOISSA	19
5.1 Pedagogisen dokumentoinnin työpajan teoria ja vertaisoppiminen.....	19
5.2 Pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä	21
5.3 Pedagogisen dokumentoinnin kehittämisideat ryhmissä.....	23
6 PAJOJEN HYÖTY VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJILLE	26
7 POHDINTA.....	28
7.1 Prosessin sujuminen.....	28
7.2 Eettinen pohdinta	29
7.3 Oma ammatillinen kasvu.....	29
LÄHTEET.....	31
LIITE 1. Pedagogisen dokumentoinnin työpajojen materiaali	34
LIITE 2. Pedagogisen dokumentoinnin työpajojen palautelomake.....	37

1 JOHDANTO

Vuonna 2016 julkaistun ja 2018 päivitetyn varhaiskasvatuksen perusteiden myötä pedagoginen dokumentointi on nostettu merkittävästi esiin ja sitä tulee toteuttaa varhaiskasvatuksessa mahdollistamassa lasten ja vanhempien osallisuutta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu tukemaan ja ohjaamaan varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä, jotta laatu olisi maanlaajuisesti tasokasta ja yhdenmukaista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7, 37.)

Tutkimusten mukaan dokumentointia on käytetty Suomessa välineenä parantamaan yhteistyötä vanhempien kanssa sekä jakamaan informaatiota ja osoittamaan, mitä on tehty. Dokumentointia käytetään vähän toiminnan suunnittelussa, jolloin se ei etene pedagogiseksi dokumentoinniksi. (Paananen & Lipponen 2016.) Mäntsäläläisessä Anttilan päiväkodissa toivottiin lisää tietoa pedagogisesta dokumentoinnista, jotta varhaiskasvatuksen opettajat ottaisivat sen ryhmissään laajemmin käyttöön. Käytössä olevan dokumentoinnin toivottiin kehittyvän pedagogiseksi dokumentoinniksi. Syksyllä 2018 Anttilan päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajat olivat perehtyneet päiväkodin johtajan ohjaamana lasten osallisuuteen. Pedagogisen dokumentoinnin työpajat olivat hyvä jatkumo yhteiselle työskentelylle.

Selvittääkseni pedagogisen dokumentoinnin tietoa ja arjen käyttöä haastattelin päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajat. Näistä haastatteluista saamani tiedon perusteella toteutin kaksi pedagogisen dokumentoinnin työpajaa Anttilan päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajille. Ohjasin tunnin mittaiset pedagogisen dokumentoinnin työpajat tammikuussa 2019. Pajat sisälsivät teoriaa pedagogisesta dokumentoinnista ja vertaisoppimista yhteisten keskusteluiden muodossa.

2 PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI VARHAISKASVATUKSESSA

Pedagoginen dokumentointi on rantautunut Suomeen 1990-luvulla Reggio Emilia – pedagogiikan myötä. Dokumentointi omaksuttiin Suomessa silloin lähinnä kasvunkansioiden muodossa ja kuvataiteellisen työskentelyn metodiksi. Vasta viime vuosien aikana dokumentoinnin pedagogiset ulottuvuudet ovat alkaneet kiinnostaa laajemmin varhaiskasvatuksessa, eikä vain yksittäisiä lastentarhanopettajia. Dokumentointia voidaan jakaa kahteen osaan, dokumentoinnin sisältöön ja prosessiin. Sisällöllä tarkoitetaan dokumentteja, kun näitä dokumentteja reflektoidaan oman tiimin, lasten ja vanhempien kanssa yhdessä, puhutaan dokumenttien prosessoinnista. Prosessi vie sisällön analysoinnin kautta pedagogiseen dokumentointiin. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 10.)

Varhaiskasvatuksen perusteiden (2018) mukaan pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Dokumenttien kautta voidaan tutkia lapsen kanssa yhdessä hänen oppimistaan ja kehitystään sekä selvittää hänen ajatuksiaan ja kiinnostuksen kohteita. Pedagogisen dokumentoinnin prosessissa näkyväksi tulevat lasten kiinnostuksen kohteet ja oppimisen vaiheet hyödynnetään toiminnan suunnittelussa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 37.)

2.1 Varhaiskasvatus

Suomalaista varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ovat YK:n lapsen oikeuksien sopimus, varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 30). YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen peruseriaatteita ovat lapsen etu, yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltäminen, lapsen oikeus elämään, kehittymiseen ja henkiinjäämiseen sekä lapsen näkemyksen kunnioittaminen (Lapsen oikeuksien sopimus).

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa. Varhaiskasvatuslaissa määritellään varhais-

kasvatus opetuksen, kasvatuksen ja hoidon muodostamaksi kokonaisuudeksi, joka on suunnitelmallista, tavoitteellista ja pedagogisesti painottunutta. Varhaiskasvatus on saatavilla lapsille, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuuden piirissä tai erityisten olosuhteiden vaatiessa myös vanhemmille lapsille. Koko maassa järjestettävän varhaiskasvatuksen tasaisuuden edistämiseksi on tehty varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jossa määrätään keskeisistä sisällöistä, yhteistyöstä ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (L 540/2018 § 2.)

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ollaan siirtymässä aikuisten ohjaamista toimintatuokiopainotteisesta toiminnasta kohti lasten osallisuutta tukevaa pedagogiikkaa. Lapset ovat aktiivisia ja aloitteellisia toimijoita, jotka rakentavat ymmärrystään vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Lasten tulisi voida olla mukana ideoimassa, suunnittelemassa ja arvioimassa varhaiskasvatuksen toimintaa. (Turja 2016, 45, 50.) Osallisuudella on tavoitteena antaa lapsille kokemus siitä, että heidän ideoillaan ja valinnoillaan on merkitystä yhteisössä. Osallisuuteen perustuvassa pedagogisessa toiminnassa yhdistetään opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet sekä lasten yksilölliset tavoitteet ja mielenkiinnon kohteet. (Turja 2018, 69.) Pienten lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa rakentuu lapsen ja aikuisen sekä ryhmän ja yksilön välisessä vuorovaikutuksessa, jokapäiväisissä pienissä kohtaamisissa, valintatilanteissa ja yhteiseen toimintaan vaikuttamisessa. (Leinonen 2014, 18.)

2.2 Dokumentointi

Yleisesti dokumentoinnilla on tarkoitettu toiminnan, lapsen kehityksen ja oppimisen tallentamista sekä näkyväksi tekemistä. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi lasten piirrosten, valokuvaamisen ja aikuisten tekemien muistiinpanojen avulla. Dokumentointi on sisältöjen tuottamista ja muistojen tallentamista tulevaisuutta varten. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 10.)

Erityisesti pienten lasten arjesta on merkityksellistä välittää tietoa vanhemmille dokumentoimalla. Vanhemmille voidaan tehdä näkyväksi lapsen leikin tai päiväkodin juhlan tunnelmaa valokuvoin tai videoimalla. Lapsia voidaan havainnoida ja

kirjata havaintoja ylös sekä haastatella. Varhaiskasvatuksessa on yleisesti käytössä kasvunkansiot tai portfoliot, joiden sisällöt kuitenkin vaihtelevat suuresti. Kasvunkansioihin kerätään lapseen liittyviä dokumentteja, kuten piirustuksia ja haastatteluja. Kasvunkansion ei tulisi jäädä pelkästään muistopankiksi toteuttaen vain dokumentoinnin näkökulmaa, vaan dokumentit tulisi ottaa käyttöön konkreettisiksi työvälineiksi pedagogiseen dokumentointiin. (Ahonen 2017, 140–150.)

2.3 Pedagoginen dokumentointi

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään, että varhaiskasvatuksen keskeisenä työmenetelmänä tulee olla pedagogista dokumentointia. Se tukee varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteuttamista arviointia ja kehittämistä. Havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat parempaa ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Tämä jatkuva prosessi mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja kehittämiseen. Lasten elämästä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista saadaan hyvin tietoa pedagogisen toiminnan kautta. Lasten kanssa voidaan yhdessä seurata heidän kehitystään ja oppimistaan tarkastelemalla yksittäisiä dokumentteja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 37.)

Reggiolaisten pedagogien käytössä on pedagoginen dokumentointi oppimisen tukemista ja työn kehittämistä varten. Lasten leikkejä, keskusteluja ja muuta toimintaa dokumentoidaan kirjoittamalla, nauhoittamalla, valokuvaamalla ja videoimalla. Tätä aineistoa voidaan hyödyntää pedagogisten projektien suunnittelussa, opettajien tutkimustyössä ja jatkokoulutuksessa sekä vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tarkoituksena pedagogisella dokumentoinnilla on tehdä oppiminen näkyväksi. Lapset ovat mukana tarkastelemassa dokumentteja, jolloin he tulevat tietoisemmiksi oppimisprosessista. Opettajan ei tarvitse perustaa työtään siihen, mitä hän haluaa opettaa, vaan siihen, mitä lapset haluavat oppia. (Heinimaa 2011, 280.)

Kun dokumentteja hyödynnetään pedagogisen ja lapsilähtöisen toiminnan suunnittelussa, kehittyä dokumentointi pedagogiseksi dokumentoinniksi (Rintakorpi & Reunamo 2017). Esimerkiksi kasvunkansiota voidaan hyödyntää pedagogisesti, kun sieltä selvitetään lapsen kiinnostuksen kohteita, mielekkäitä oppimistehtäviä, sosiaalisia suhteita ja mahdollisia kasvun ja oppimisen haasteita (Ahonen 2017, 150).

Dokumentoinnin tavoitteita ovat toiminnan tallentaminen ja näkyväksi tekeminen, mutta pedagogisessa dokumentoinnissa on laajemmat tavoitteet. Näitä ovat demokratian lisääminen varhaiskasvatuksessa, tukea vanhempien ja lasten osallisuutta ja toimijuutta, toiminnan suunnittelu, arviointi ja kehittäminen sekä yhtenäinen näkemys varhaiskasvatuksen tärkeistä ja olennaisista asioista. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 10.) Lasten näkökulma on tarkoitus saada esiin ja pedagogisia toimintatapoja on mahdollista arvioida dokumenttien avulla (Paananen & Lipponen 2016).

Lasten tekemiä tuotoksia voidaan käyttää pedagogisina dokumentteina, vaikka tuotosten tarkoitus on myös tarjota lapselle mahdollisuuden erilaisten taitojen harjoitteluun. Tuotokset voivat toimia dokumentteina kynän käyttötaidoista, kielellisistä taidoista, matemaattisista taidoista, tarkkaavaisuudesta yms. Nämä tuotokset voivat antaa tietoa kasvattajille taidoista ja lapsen mahdollisista tarpeista tukitoimiin. (Koivunen & Lehtinen 2015, 79.) Kuvataiteessa prosessin dokumentoiminen on myös tärkeää, että saadaan selvitettyä oppimisen vaiheita, kuten työskentelyn sisältämiä tunteita, motorisia ponnisteluja, keskittymistä ja siihen tarvittuja keskusteluja (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki 2014, 66).

Kun havainnoidaan ja dokumentoidaan systemaattisesti tekijöistä, jotka vaikuttavat lapsen tuen tarpeisiin, voidaan löytää keinoja tehdä pedagogisia ratkaisuja lapsen tilanteeseen liittyen. Pedagogisia toimia voi olla oppimisympäristön, toimintatavan tai opetuksen muokkaaminen. Parhaat lähtökohdat onnistua on silloin, kun kasvattajat pystyvät kartoittamaan olosuhteet ja tuen tarpeen, jolla lapsi oppii parhaiten, onnistuu ja voi hyvin. (Heiskanen 2018, 100.)

Pedagogisen dokumentoinnin toteuttaminen vahvistaa pedagogisia toiminnan alueita, kuten toiminnan syvällistä suunnittelua, arviointia ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöä suunnittelussa. Lasten näkemyksiä huomioidaan paremmin ja leikkilisiä toimintatapoja on enemmän käytössä. Lapset ovat sitoutuneempia toimintaan ja heidän tunneilmaisunsa on myönteisempää. Pedagoginen dokumentointi vaikuttaa positiivisesti myös turvallisen kiintymyssuhteen kehittymiseen, mikä on erityisen tärkeää pienemmille ja päivähoitoaan aloittaville lapsille. (Rintakorpi 2018, 51, 54.)

Vaikka dokumentointi on erittäin käyttökelpoinen menetelmä, se on myös todella vaativa. Pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisessa toiminnan tulee olla hyvin suunniteltua ja vuorovaikutuksen lasten kanssa tulee olla toimivaa. Dokumentointi vaatii myös mediaosaamista, joten työntekijöiden tulee olla teknisesti ajan tasalla. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 50.)

2.4 Dokumentoinnin eettisyys ja haasteet

Dokumentointi on usein aikuislähtöistä ja aikuiset hallitsevat dokumentteja. On tärkeää pohtia, mitä, miten ja milloin dokumentoidaan sekä mihin näitä dokumentteja käytetään. Onko vanhemmilla oikeus antaa lupa lapsensa kuvien käyttöön esimerkiksi blogissa? Lain ja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus omiin kuviinsa, heillä on sama yksityisyydensuoja kuin aikuisellakin. Työssä on käytettävä työn tarjoamia välineitä. Omalla puhelimella ei voi ottaa lapsista kuvia, sillä ne tallentuvat usein automaattisesti pilvipalveluihin tai voivat muuten joutua helposti ulkopuolisten nähtäväksi. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 52.)

Tutkimustulosten mukaan dokumentoiva aikuinen muuttuu helposti vuorovaikutussuhteesta lasten kanssa etäisemmäksi tarkkailijaksi. Dokumentoiva aikuinen tuo vuorovaikutukseen helposti omat käsityksensä ja olettamuksensa, eikä ota huomioon lasten näkemyksiä. (Emilson & Pramling Samuelsson 2014.)

Dokumentoinnin kohdistuessa vain huipputuloksiin prosessin tutkimisen sijaan, saattaa dokumentointi vahvistaa suorituskulttuuria. Se saattaa myös viedä paljon aikaa ja muodostua kontrollin välineeksi. Toiminnasta ei tule automaattisesti laadukkaampaa runsaalla dokumentoinnilla. On tärkeää miettiä dokumentoinnin tavoite ja näkökulma. Arvioidaanko lapsen taitoja ja osaamista vai onko tarkoituksena enemmän ymmärtää lasta ja hänen kokemusmaailmaansa? Opettaja voi seurata omaa ajatteluaan ja kehitystään ja arvioida toimintaansa dokumenttien avulla. Haasteena dokumenttien reflektointiin on usein ajan puute. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 50.)

3 HAASTATTELUISTA TYÖPAJOIHIN

Tiedon keruuta varten käytin menetelmänä teemahaastattelua. Haastatteluista keräsin tietoa pedagogisen dokumentoinnin työpajoja varten. Työpajoissa keskeisenä menetelmänä oli vertaisoppiminen.

3.1 Teemahaastattelu

Yksi tiedonhankinnan perusmuotoja on haastattelu. Se soveltuu moniin tarkoituksiin ja sen avulla voidaan saada syvällistä tietoa. Keskustelu on luonnollinen tapa kerätä tietoa ja kuulla, miten ihmiset arvottavat ja kokevat tapahtumia. Haastattelu voidaan toteuttaa monin eri tavoin ja monista lähtökohdista käsin. Vuorovaikutus korostuu keskustelunomaisissa haastatteluissa, jolloin tutkija saa mahdollisuuden lähestyä vaikeitakin tutkittavia asioita. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 11.)

Strukturoimattoman ja lomakehaastattelun välimuodosta puhutaan puolistrukturoituna tai teemahaastatteluna. Teemahaastattelussa kysymykset ovat samat kaikille, mutta haastateltavat voivat vastata omin sanoin. Haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa, mikä vapauttaa haastattelijan tutkijan näkökulmasta ja tutkittavien ääni tulee kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

3.2 Vertaisoppiminen työpajoissa

Pedagogisen dokumentoinnin työpajoissa tavoitteena oli syventää pedagogisen dokumentoinnin tuntemusta ja tuoda käytännön ideoita sen toteuttamiseen. Varhaiskasvatuksen opettajilla oli jo tuntemusta asiasta, joten päätin hyödyntää vertaisoppimista menetelmänä. Vertaisoppimisessa pyritään yhteisesti syvennymään ja ymmärtämään jotain tiettyä aihetta (Koskinen 2013, 74). Perehdyin pedagogiseen dokumentointiin ja toin työpajassa aluksi esille tieteellisessä käytössä olevan pedagogisen dokumentoinnin määritelmän, että kaikilla olisi asias-

ta sama käsitys. Vertaisoppimisessa vuorovaikutus on vahvempaa ja vuorovaikutuksen kautta tapahtuu paljon oppimista (Koskinen 2013, 75). Tästä johtuen itse esittämäni tiedon ja käytännön ideoiden lisäksi ohjasin osallistujat jakamaan omia käytäntöjä ja kokemuksia toisille.

Työelämässä vertaisoppiminen on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Saman ammattiryhmän asiantuntijat jakavat omaa osaamistaan ja antavat toisilleen palautetta, apua ja tukea. Toimintaa kehitetään kollegan antaman palautteen myötä. Tunteet ja toiset ihmiset ovat tärkeitä oppimisen prosessissa. Eri-tyisesti vertaisoppimisessa vastavuoroisuus ja omien kokemusten jakaminen ovat merkityksellisiä. Kun ajatuksista voi keskustella ja niitä voi peilata toisten kokemuksiin turvallisessa ympäristössä, omia tulkintoja on helpompi muuttaa. (Hätönen 2011, 79.)

4 HAASTATTELUT VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJILLE

Kävin keskustelua mäntsäläläisen Anttilan päiväkodin johtajan kanssa pedagogisesta dokumentoinnista. Johtajan mukaan se ei ollut vielä varhaiskasvatuksen opettajien käytössä niin laajasti kuin sen tulisi olla, joten sovimme yhteistyöstä. Sain itse suunnitella, miten perehdytän varhaiskasvatuksen opettajia aiheeseen. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena voi olla esimerkiksi käytännön toiminnan ohjaus (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 33). Toteutin opinnäytetyön toiminnallisena niin, että tein alustuksen kahteen yhteiseen pedagogisen dokumentoinnin työpajaan, jossa päiväkodin kaikki varhaiskasvatuksen opettajat ovat paikalla. Näitä pajoja varten haastattelin jokaisen Anttilan päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajan selvittääkseni miten pedagogista dokumentointia tällä hetkellä päiväkodissa toteutetaan.

4.1 Haastattelukysymykset

Aloitin opinnäytetyön käytännön toteutuksen tekemällä kartoituksen pedagogisen dokumentoinnin käytöstä ja tuntemuksesta Anttilan päiväkodissa. Valitsin kartoituksen menetelmäksi puolistrukturoidun haastattelun eli teemahaastattelun. Haastattelin kaikki päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajina ja erityisopettajana toimivat henkilöt, joita oli syksyllä 2018 yksitoista. Haastatteluin kerätyn materiaalin pohjalta suunnittelin kaksi pedagogisen dokumentoinnin työpajaa päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajille ja erityisopettajalle, näissä pajoissa keskeisenä menetelmänä oli vertaisoppiminen.

Teemahaastattelussa haastattelukysymykset on etukäteen laadittu, mutta kysymysten ei tarvitse olla sanamuodoiltaan samat ja kysymysten järjestys voi vaihdella (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014). Tämä tuo joustavuutta ja luontevuutta haastattelutilanteeseen. Haastattelulla tulee olla tietty päämäärä (Ruusu-vuori & Tiittula 2005, 23), tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli saada tietoa pedagogisen dokumentoinnin käytöstä ja asiantuntemuksesta Anttilan päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajien keskuudessa. Muotoilin haastattelukysymyk-

set selvittääkseni, onko pedagogisen dokumentoinnin käsite yhtenäinen päiväkodin sisällä ja teoreettisen tutkimustiedon kanssa. Kysymysten kautta oli tavoitteena saada tietoa, minkälaisena työvälineenä pedagoginen dokumentointi koetaan. Tiedon pohjalta aloin suunnitella pedagogisen dokumentoinnin työpajoja, jotka vastaisivat päiväkodin tarpeeseen.

Haastattelukysymyksiä oli neljä: Miten määrittelet pedagogisen dokumentoinnin? Miten pedagogista dokumentointia toteutetaan ryhmässänne? Miksi pedagoginen dokumentointi on tärkeää? Mikä pedagogisessa dokumentoinnissa tuntuu helpolta tai haasteelliselta?

Dokumentoin haastattelut nauhoittamalla ja litteroimalla koko aineiston. Nauhurilla saa tarkan verbaalisen käsityksen haastattelutilanteesta, nonverbaalinen jää siinä näkymättä (Alasuutari 2011, 85). Haastattelutilanteessa nonverbaalisen viestinnän tallentamattomuuteen kiinnitin huomiota lähinnä silloin, kun haastateltu teki käsillään lainausmerkit. Nämä lainausmerkit jäivät litteroinnissa pois.

Haastattelujen analysointi alkoi luokittelusta. Luokittelu on välivaihe kohti syvempää analyysiä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 149). Kirjasin ylös, mitä asioita haastatteluista kävi ilmi ja kuinka moni oli vastannut samoja asioita. Luokittelun jälkeen analysoin haastattelumateriaalin teoriaohjaavasti. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina ja liitetään aineistoon (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117). Vertasin pedagogisen dokumentoinnin teoretietoaa haastatteluin keräämäni aineistoon ja selvitin miten yhdenmukainen vastaajien näkemys on suhteessa teoriaan.

4.2 Haastattelujen tulokset

Haastattelun ensimmäisenä kysymyksenä oli, mitä pedagoginen dokumentointi tarkoittaa. Kysymyksen kautta selvitin, miten varhaiskasvatuksen opettajat määrittelevät pedagogisen dokumentoinnin ja mitä heille tulee siitä ensimmäisenä mieleen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan pedagogis-

ta dokumentointia tulee käyttää varhaiskasvatuksessa, joten varhaiskasvatuksen opettajien tulisi osata määritellä, mitä se tarkoittaa.

Haastatteluissa nousi hyvin esille se, että dokumentointi on kaikille tuttua. Lähes kaikki kasvattajat mainitsivat kuvaamisen ja kirjaamisen osaksi pedagogista dokumentointia. Lähes puolet haastatelluista lisäsi, että dokumenttien kautta tulee arvioida toimintaa. Muutama mainitsi erityisesti, että dokumentointi ei ole pedagogista, ellei sitä hyödynnetä kehittämisen ja suunnittelun välineenä tai toiminnan muokkaamisessa. Toiminnan näkyväksi tekeminen koettiin osaksi pedagogista dokumentointia.

Että dokumentoidaan valokuvoin, lasten haastatteluin, piirustuksin mitä lasten arjessa tapahtuu. (Haastattelu 2)

Se on aika monipuolinen käsite, et ajattelen, että se on tämmöstä lasten päiväkotielämän dokumentoinnista erilaisin keinoin sitä varten että sen dokumentin pohjalta voi sitte rakentaa jatkoa meille tai jakaa tietoa et mitä me on tehty. (Haastattelu 7)

Pedagoginen dokumentointi se on lasten töiden dokumentointia kasvunkansioon, se on kuvoin ottoa ja niiden laittamista seinälle lasten kanssa yhdessä myös valkataan kuvia. (Haastattelu 9)

Tutkimuksessaan Rintakorpi ja Reunamo määrittelevät pedagogisen dokumentoinnin niin, että varhaiskasvatuksessa kerätään monenlaista dokumentaatiota: muistiinpanoja, kuvia, videoita, piirustuksia yms. Näitä dokumentteja hyödynnetään sitten pedagogisen ja lapsilähtöisen toiminnan suunnittelussa. (Rintakorpi & Reunamo 2017). Tämän määritelmän mukaan pelkkä toiminnan näkyväksi tekeminen ei riitä, vaan dokumentteja tulee myös hyödyntää toiminnan suunnittelussa. Vastausten perusteella pedagogisen dokumentoinnin määritelmä tuli käydä yhdessä läpi työpajassa.

Haastattelun toisena kysymyksenä oli, miten pedagogista dokumentointia toteutetaan ryhmässänne. Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka laajasti pedagogista dokumentointia toteutetaan ryhmissä ja millä eri tavoilla. Onko käytössä monia erilaisia menetelmiä ja onko asiaan perehdytty.

Ryhmissä toteutetaan dokumentointia monin tavoin ja lasten ikä vaikuttaa tähän jonkin verran. Esikouluikäisillä oli enemmän otettu lapsia mukaan dokumentointiin, lapset olivat saaneet itse ottaa kuvia ja videoita. Kuvaaminen oli jollain tavalla mainittu kaikissa haastatteluissa. Hieman yli puolet mainitsivat kasvunkansiot ja arjessa otettujen kuvien laittamisen johonkin seinälle tai ilmoitustaululle vanhempien nähtäväksi. Kaksi vastasi, että toimintaa suunnitellaan dokumentoinnin pohjalta, jolloin dokumentointi kehittyy pedagogiseksi dokumentoinniksi. Muutama mainitsi myös haluavansa paremmin käyttää dokumentteja kehittämisen ja arvioinnin välineenä sekä saada toimintaa sen kautta näkyvämmäksi. Yhdestä kahteen vastaajan mainitsemia olivat projektien vaiheiden dokumentointi, projektista syntyneistä dokumenteista erillinen kansio, jota lapset voisivat selailla ja lasten mahdollisuus kertoa kuvista, mitä niissä tapahtuu.

Kasvunkansioihin laitetaan kuvia ja kertomuksia ja lapsen haastattelut. (Haastattelu 2)

Mielestäni vois toteuttaa enemmän, just tulostin kuvia esimerkiksi, mutta ku sitähan se ei pelkästään niitä kuvia, vaan sehän on myös puhetta. (Haastattelu 4)

Meil on semmonen taulu siinä seinällä, et siinä se ehkä näkyvimmin on, että siihen jos laitetaan valokuvia ja jos on vaikka jotain jumpaa ollu ni saatetaan loruja laittaa. (Haastattelu 6)

Kolmannessa kysymyksessä selvitin, miksi kasvattajat kokevat pedagogisen dokumentoinnin tärkeänä. Tässä itselläni oli olettamus, että kasvattajat pitävät pedagogista dokumentointia tärkeänä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelee sen varhaiskasvatuksen keskeiseksi työmenetelmäksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 37). Pedagoginen dokumentointi koettiin vastaajien kesken tärkeäksi useista eri syistä. Noin puolet vastaajista koki pedagogisen dokumentoinnin tärkeäksi menetelmäksi arvioida toimintaa, saada tietoa lapsesta ja hänen kehityksestään sekä saada toiminta näkyväksi vanhemmille. Kahdesta kolmeen vastaajaa mainitsi tärkeiksi toiminnan kehittämisen ja suunnittelun, sekä lasten kiinnostuksen kohteiden selvittämisen. Kaikki vastaajat kokivat pedagogisen dokumentoinnin tärkeäksi.

Että saa näkyväksi toiminnan ja sitten myöskin niin ku auttaa siihen arvioinnissa. (Haastattelu 3)

Jotta me saadaan tietoa lapsen arjesta, yleensäkin oppimisesta, missä ollaan menossa ja myöskin niistä oppimisen tavoista ja muutenkin siitä lapsen tota kehityksen kulusta. (Haastattelu 5)

Just sitä toiminnan suunnittelua varten ni saa ne havainnot ja vanhemmille myös että näkee sen lapsen kasvun ja kehityksen. (Haastattelu 10)

Neljännän kysymyksen kautta selvitin tietoa siitä, kokevatko vastaajat pedagogisen dokumentoinnin helpoksi vai haasteelliseksi. Lähinnä halusin tietää, minäkalaisia ovat aiheeseen liittyvät haasteet. Tulevissa pedagogisissa pajoissa voisimme pohtia yhdessä ratkaisuja haasteellisiksi koettuihin asioihin.

Suurimpina haasteina vastaajat kokivat sen, miten aika riittää pedagogisen dokumentoinnin toteuttamiseen ja miten siitä saisi rutiinomaisen työtavan. Ajan puute ilmenee siinä, että valokuvia ei ehditä tulostaa saman päivän aikana ja dokumentteja ei ole aikaa analysoida. Jotkin kokivat oman ryhmän dokumentointivälineet puutteellisiksi ja aikaa kuluu myös siihen, kun pitää siirtyä ryhmätiloista etsimään vapaata tietokonetta tai väritulostinta. Vastauksista nousi haasteiksi dokumenttien pohjalta arviointi ja kehittäminen sekä lapsen mukaan ottaminen. Erilaiset omaan toimintaan liittyvät asiat koettiin myös haasteeksi, kuten muistaa itse ottaa dokumentointivälineet mukaan, muistaa dokumentoida ja kasvattajan omat puutteelliset tekniset taidot. Dokumentointi koettiin helpommaksi kuin pedagoginen dokumentointi. Muutamia vastaajia mietitytti, miten pedagogista dokumentointia käytännössä toteutetaan.

Siinä on aika paljon haasteita, et se on sun pitää olla tosi vahvasti läsnä, sun pitää keretä myöskin sitten dokumentoida. (Haastattelu 1)

Se haasteet on niin ku ehkä just se että tulis sellanen rutiini. (Haastattelu 8)

Et ei oo pelkästään se dokumentointi, et vaan että, et sä arvioit sitä myös. (Haastattelu 11)

Haastattelujen kautta selvisi, että pedagoginen dokumentointi on käsitteenä jollain tapaa tuttu kaikille Anttilan päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajille. Do-

kumentoinnin ja pedagogisen dokumentoinnin ero ei ollut vielä täysin selvä. Monet kasvattajat toteuttavat dokumentointia, mutta pedagoginen dokumentointi jää vähemmälle. Pedagogisen dokumentoinnin käsitteen merkitys oli käytävä läpi pajoissa.

Pedagogisen dokumentoinnin eri menetelmiä olisi tarpeellista esitellä, jos niitä esittelisi selkeästi ja ne kuulostaisivat kohtalaisen helpolta toteuttaa, se innostaisi kokeilemaan niitä. Menetelmien yksinkertaisuus tukisi myös sitä, että monet kokivat pedagogisen dokumentoinnin vievän paljon aikaa ja sitä ei muilta töiltä tuntunut jäävän. Vastaajat kokivat haasteiksi arvioinnin ja lapsien mukaan ottamisen pedagogisen dokumentoinnin prosessiin, joten menetelmien tulisi olla näiltäkin kannalta hyödyllisiä. Kaikki vastaajat kokivat pedagogisen dokumentoinnin tärkeäksi, joten en painottanut pajoissa sen merkitystä.

5 YHTEISTÄ OPPIMISTA TYÖPAJOISSA

Haastatteluiden perusteella rakensin kaksi tunnin mittaista pedagogista työpajaa. Molempiin pajoihin osallistui samat henkilöt, näiden pajojen välissä oli aikaa kaksi viikkoa. Ensimmäisessä pajassa oli enemmän teoriaa ja toisessa oli enemmän keskustelua

5.1 Pedagogisen dokumentoinnin työpajan teoria ja vertaisoppiminen

Ensimmäisessä työpajassa avasin lyhyesti pedagogisen dokumentoinnin määritelmää. Tämän jälkeen annoin varhaiskasvatuksen opettajille aikaa pohtia kolmen hengen ryhmissä, mitä dokumenttia he ovat käyttäneet toiminnan muokkaamisessa ja kehittämisessä. Pienryhmäkeskustelun jälkeen ryhmät jakoivat ajatuksiaan yhteisesti. Keskustelu kääntyi yleisesti ryhmien pedagogisen dokumentoinnin muotoihin. Dokumentoinnista puhuttiin välillä pedagogisena dokumentointina, joten muutaman kerran kysyin dokumentoinnin vaikutusta ryhmän toimintaan tai kehittämiseen, jolloin todettiin kyseessä olleen dokumentointia. Kaikki ryhmät olivat käyttäneet dokumentointimenetelminä valokuvausta. Kuvia oli laitettu seinille näkyviin vanhemmille ja lapsille. Haastatteluja oli tehty monessa ryhmässä ja osa oli suunnitellut ryhmän toimintaa niiden pohjalta. Monet varhaiskasvatuksen opettajat olivat havainnoineet paljon, osa ei kuitenkaan ollut dokumentoinut havaintojaan. Ilman dokumenttia ei voi olla pedagogista dokumentointia. Muutamassa ryhmässä oli ollut syksyn aikana projekti, johon lapset olivat päässeet vaikuttamaan dokumentoinnin kautta. Varhaiskasvatuksen opettajat jakoivat hyvin ajatuksiaan ja oli mielenkiintoista kuulla ryhmien erilaisia toimintatapoja.

Esittelin pajassa opetushallituksen pedagogisen dokumentoinnin tukimateriaalista perhosmallin, joka esittelee pedagogisen dokumentoinnin prosessin vaiheita (Opetushallitus). Mallin mukaan ensin mietitään, mitä halutaan lapsista tai lapsiryhmästä tietää ja mihin kysymykseen halutaan vastaus, tämän jälkeen valitaan tapa, jolla kerätään ja dokumentoidaan tarvittava tieto. Kun tarvittava

tieto on saatu kerättyä, tulee tätä tietoa reflektoida ja pohtia, miten tietoa käytetään toiminnan kehittämiseen. Esimerkiksi voidaan haluta tietää, mistä asioista lapset ovat kiinnostuneita, päätetään kerätä tietoa haastatteluilla, huomataan jonkun lapsen olevan kiinnostunut autoista, hyödynnetään autoteemaa jumppatuokiossa, että kyseinen lapsi olisi motivoituneempi osallistumaan. (Tarkka 2018, 10:56.)

Pajan seuraavan vaiheen, jossa tarkoitukseni oli ohjata keskustelu pedagogiseen dokumentointiin ryhmissä, jätin väliin aikaisemman keskustelun laajennuttua kyseiseen aiheeseen. Seuraavaksi esittelin mistä asioista voidaan haluta saada dokumentoinnin kautta tietoa. Esimerkiksi lapsen mielenkiinnon kohteet, mitä lapsi haluaa oppia, mitä lapsi osaa, mitä lapsi tarvitsee, huoltajien toiveet ja arvot sekä lasten väliset suhteet (Rintakorpi 1:05 ja 8:57).

Toisessa pedagogisen dokumentoinnin työpajassa puhuin siitä, miten taiteeseen liittyvää dokumentointi voisi tehdä niin, että sitä voisi paremmin hyödyntää pedagogisesti. Pelkästään taiteen tuotos esim. askartelu ei välttämättä riitä dokumentiksi jota voi hyödyntää pedagogisesti, vaan merkittävämpää on itse prosessi ja sen tallentaminen (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki 2014, 66). Kävin läpi lyhyesti lapsen vasua pedagogisena dokumenttina. Pohdimme mitä negatiivista dokumentointi voi työhön tuoda, keskustelussa nousi esille hyvän hetken menettäminen, kun lähtee etsimään dokumentointivälineitä, aikuisen vuorovaikutuksen heikentyminen lapsen kanssa, lapsen vaivaantuminen kuvaamisesta tai toiminnan lopettaminen dokumentoinnin takia. Keskustelussa eettisistä kysymyksistä dokumentointiin liittyen esille nousi missä tilanteissa voi lapsia kuvata esim. vessa? Ja minkä verran lapsella tulee olla päällä esim. vesileikit pihalla. Jotkut lapset eivät halua ollenkaan tulla kuvatuksi. Voiko toisen lapsen kasvunkansiossa olla sellaisia kuvia, joita mahdollisesti myöhemmin käytetään kiusaamisvälineenä lasta vastaan?

Lopuksi pyysin osallistujia täyttämään kirjallisen palautelomakkeen. Tähän varasin aikaa noin 10 minuuttia. Kaikki osallistujat täyttivät lomakkeen ja palauttivat sen.

5.2 Pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä

Esittelin ensimmäisessä pajassa erilaisia käytännönläheisiä pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä. Osa menetelmistä oli ryhmissä jo käytössä dokumentoinnissa, mutta toin esiin näkökulmia, joissa tutusta dokumentoinnista kehittyi pedagogista.

Valokuvaaminen on hyvä ja helppo tapa tallentaa tapahtumia. Tilanteet vaihtuvat usein nopeasti, joten kameraa tulisi pitää helposti saatavilla. Kun valokuvia katsellaan lapsen kanssa yhdessä, niistä tulee merkityksellisiä. Kuvasta käydään lasten kanssa keskustelua, eri näkemykset voidaan kirjata ylös valokuvan viereen. Näin valokuvien ja niihin liitettyjen tekstien sisällön perusteella voi arvioida tai suunnitella toimintaa. Valokuvaaminen voi toimia pedagogisena dokumentointina sekä aikuisen, että lapsen ottamina valokuvina. Lapsen päästessä kuvaamaan, hän saa oman näkemyksensä paremmin esille. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 126.)

Lasten haastattelut voivat olla hyvä tapa saada tietoon lasten mielipiteitä, toiveita ja käsityksiä eri asioista. Haastatteluista voi saada paljon hyödyllistä tietoa toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Haasteena tässä menetelmässä on lasten vaihtelevat tavat ilmaista itseään puheella. Lapset eivät välttämättä ensimmäisellä haastattelukerralla osaa vastata kysymyksiin. Lapsen tottuessa siihen, että hänen mielipiteitään kuunnellaan ja kirjataan ylös, he rohkaistuvat kertomaan enemmän. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 140–141.)

Sadutuksessa lapsi saa kertoa oman tarinansa ja aikuinen kirjaa sen ylös juuri niin, kuin lapsi on sen kertonut. Aikuinen lukee sitten kertomuksen lapselle ja lapsi saa tehdä siihen vielä korjauksia halutessaan. Pedagogisena dokumenttina tarinaa voi hyödyntää kehittelemällä leikkejä, näytelmiä tai leikkiympäristöjä tarinan ympärille. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 149.) Lasten tarinoista saa tietoonsa heidän mielenkiinnon kohteitaan ja heitä mietityttäviä asioita ja ilmiöitä.

Kasvunkansiot ovat olleet paljon käytössä päiväkodeissa. Niihin on kerätty lasten piirustuksia, haastatteluja, kuvia, askarteluja ja muita dokumentteja. Kasvunkansion on saanut päiväkodista kouluun siirtyessä viedä kotiin muistoksi. Kun kasvunkansiosta halutaan hyötyä pedagogisesti, täytyy miettiä miten kasvunkansiota rakennetaan ja miten sen dokumentteja käytetään hyödyksi toiminnan arvioinnissa, suunnittelussa ja kehittämisessä (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 130).

Tuumaustauot voivat olla lapsen kanssa kahdestaan, ryhmän kanssa tai tiimin kesken. Pajassa keskustelimme lähinnä lapsen kanssa toteutettavasta tuumaustauosta, jossa kasvattaja juttelee tai tekee jotain toiminnallista lapsen kanssa kahden kesken. Tuumaustauolla nousseet asiat dokumentoidaan ja niihin voidaan palata seuraavalla tuumaustauolla. (Rintakorpi 2018, tuumaustauko.)

Lapsilta kysymällä, sekä vanhempien ja kasvattajien havainnoinnin perusteella voidaan tehdä sosiogrammi, jonka avulla saadaan selvitettyä lasten välisiä suhteita. Sosiogrammiin laitetaan lasten nimet ja merkitään kenet ryhmän lapsista he kokevat kavereikseen. Nuolilla merkitään vastavuoroiset ja yksisuuntaiset kaverisuhteet ja lopulta nähdään onko kaikilla vastavuoroisia kaverisuhteita. (Tast 2018, 1:57.)

Videointia voi käyttää hyödyksi tilanteissa, jotka eivät suju ryhmässä hyvin. Kasvattajat voivat kuvata omaa toimintaa esimerkiksi siirtymätilanteessa ulos ja katsoa, miten ympäristöä tai kasvattajan omaa toimintaa voisi kehittää tilanteen sujumiseksi paremmin. (Smeds 2018, 2:47.)

Havainnoinnin aikana tulee kirjoittaa muistiin esiin tulevia asioita (Koivunen & Lehtinen 2015, 78). Havainnointia varten voi olla tavallista paperia, havainnointivihko tai havainnointilomake. Ennen havainnointitilannetta tulee pohtia, miksi ja mitä haluaa havainnoida sekä miettiä miten nämä havainnot dokumentoidaan, että niistä olisi hyötyä pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa (Ahonen 2017, 144–145).

Lasten esittämiä kysymyksiä voi laittaa esille seinälle. Kun kysymykset ovat näkyvillä, niiden äärelle on helpompi pysähtyä. Monesti kysymykset voivat liittyä toisiinsa ja niitä voidaan pohtia laajemmin lasten kanssa. Lasten tunteita voidaan selvittää pyytämällä lasta laittamaa tunnepurkkiin helmen. Lapsi saa valita laittaako helmen purkkiin, jossa on kuva iloisesta, surullisesta vai neutraalista ihmisestä. (Smeds 2018, 8:34, 12:35.)

Eryteisesti pienten lasten päiväkotiin tutustumisvaiheessa viuhka toimii hyvänä pedagogisen dokumentoinnin välineenä. Viuhka muodostuu kartongin paloista, jotka on kiinnitetty narulla yhteen viuhkamaiseksi. Kartongeille laitetaan kuvia päiväkodin leikeistä ja kirjoitetaan opittuja asioita ja lapsen mielenkiinnon kohteita. Vanhemmat laittavat vastaavasti lapsen kotona tapahtuvista leikeistä ja tärkeistä ihmisistä kuvia ja kirjaavat lapselle merkittäviä asioita. Viuhka kulkee lapsen mukana päiväkodin ja kodin välillä, näin tieto kulkee vanhempien ja kasvattajien välillä ja kasvattajat voivat ottaa viuhkasta aineksia suunnitellessaan toimintaa. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 22–26.)

Dokumentoinnista voi saada hyvin lapsilähtöisiä projektien aiheita, kun on selvitetty lasten kiinnostuksen kohteita. Kun idea on lähtöisin lapsilta, se sitouttaa ja innostaa lapsia paremmin kiinnittymään projektiin. (Smeds 2018 2:47).

5.3 Pedagogisen dokumentoinnin kehittämisideat ryhmissä

Ensimmäisen työpajan lopuksi annoin osallistujille tehtäväksi miettiä oman ryhmän pedagogista dokumentointia ja jakaa kehittämisideoitaan toisille varhaiskasvatuksen opettajille. Toinen työpaja alkoi sillä, että varhaiskasvatuksen opettajat kertoivat, miten heidän ryhmässään pedagogista dokumentointia lähdetään jatkossa toteuttamaan tai mitä on jo pajojen välissä kuluneen kahden viikon aikana alettu toteuttamaan. Tähän meni aikaa hieman yli puoli tuntia.

Työpajojen välissä olleen kahden viikon aikana ryhmissä oli pohdittu pedagogisen dokumentoinnin kehittämistä. Toisessa työpajassa kävi ilmi, että varhaiskasvatuksen opettajat olivat ottaneet käyttöön joitain edellisellä toimintatuokiolla

esittelemiäni pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä. Heillä oli myös erilaisia soveltavia menetelmiä ja ideoita. Tiimeissä oli suunniteltu ja alettu toteuttaa seuraavia asioita. Kasvattajat ovat laittaneet lasten kanssa seinälle kuvia toimintakaudesta vuodenaikojen mukaan, he ovat tutkineet kuvia yhdessä lasten kanssa ja arvioivat, millaista toiminta on ollut. Arvioinnin pohjalta on tarkoitus kehittää ryhmän toimintaa. Päiväkodin vasuprosessin osana on toimintakauden alussa haastattelut lapsille päiväkodissa ja vanhempien tekeminä, sekä vanhempien ja kasvattajien havainnointilomake. Näitä lomakkeita muutamit ryhmät suunnittelivat täyttävänsä pian uudestaan ja ottavansa niistä aineksia toiminnan suunnitteluun. Yhdessä ryhmässä on pidetty lastenkokous ja sen perusteella ryhmässä pidetään keväällä lasten suunnittelemat juhlat. Vanhemmilta on kysytty toiveita päiväkodin toimintaan liittyen viestillä, mutta vain yksi vastaus on saatu. Yhdessä ryhmässä pidetään perheiltapäivä, jossa vanhempien ja lasten tehtävänä on suunnitella yhdessä unelmien päiväkotia, näiden tuotosten perusteella on tarkoitus kehittää ryhmän toimintaa.

Kysymyksiä on otettu käyttöön ja siihen on saatu jo kaksi kysymystä, pikkujouluun kysymyksiä tulee lisää ja tavoitteena on poimia tutkittavaksi lapsia kiinnostava aihe. Muutamassa ryhmässä aletaan panostaa enemmän leikin havainnointiin. Ryhmissä, joissa on jo havainnoitu, on tarkoitus viedä sitä eteenpäin dokumentoimalla havainnointeja, dokumentteja hyödynnetään leikin rikastuttamisessa. Yhdessä ryhmässä on lähtenyt käyntiin matkustamisprojekti, sielä on rakennettu lentokone ja lapset ovat miettineet minne voidaan matkustaa. Matkakohteita on kirjattu ylös ja he ovat lähteneet ensimmäiselle mielikuvitusmatkalle Lappiin. Toinen ryhmä on lähtenyt tutkimaan maapalloa ja rakentavat sen puitteissa mahdollisesti tulivuoren rikastuttamaan leikkiä. Ryhmässä on ollut suunnittelua siitä, että viikon lapsi voisi dokumentoida tabletilla oman päivän ja sitä kautta selvittäisiin, miten päivä näyttäytyy lapsen silmin. Tuumaustaukoja pidetään parissa ryhmässä, näissä selvitetään lapsen toiveita ja kiinnostuksen kohteita.

Hymynaama-merkkejä on ollut käytössä siten, että lapset ovat voineet merkata kuvista hymynaamoilla, mikä on ollut mieluista. Perheiltapäivässä vanhempia on pyydetty kirjoittamaan isolle paperille toiveita varhaiskasvatuksen suhteen.

Vanhempien toiveet olivat sellaisia, joita oli jo toteutettu, joten samoja asioita toteutetaan myös jatkossa. Edellisellä toimintakaudella oli eräässä ryhmässä toteutettu liikuntakortti, johon oli merkitty, mitä liikunnallisia taitoja lapsi jo osaa. Nyt heidän on tarkoitus tehdä kortit uudestaan ja suunnitella ryhmän liikunnallista toimintaa niiden pohjalta. Kuukauden syntymäpäiväsankarit saavat yhdessä suunnitella yhden päivän yhteisen toiminnan päiväkodissa. Suunnitelma kirjataan ylös ja yhdessä lasten kanssa mietitään, miten ne voitaisiin toteuttaa. Yhdessä ryhmässä suunnitellaan, että leikkipaikoista voisi ottaa kuvia ja pyytää lasta näyttämään, mistä leikkipaikasta tämä pitää. Lapset ovat olleet innoissaan videosta, joka on otettu lasten hiihtämisestä, tämä on tuonut mietintään videon hyödyntämisen. Ryhmissä on tarkoitus kehittää ja rikastuttaa niitä leikkejä, joista lapset ovat innoissaan. Leikkeihin on tavoitteena sisällyttää jatkossa enemmän pedagogisia toimintoja. Tunnepurkkien avulla selvitetään lasten tunteita. Lapset voivat laittaa oman lokeromerkin siihen purkkiin, jonka kuva vastaa hänen tunnetilaansa.

6 PAJOJEN HYÖTY VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJILLE

Toisessa pedagogisen dokumentoinnin työpajassa varhaiskasvatuksen opettajat kertoivat ottaneensa käyttöön monia menetelmiä, joita olin esitellyt edellisessä työpajassa. Tämä viittaa siihen, että menetelmien esittely on ollut hyödyllistä ja tukenut Anttilan päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajien pedagogien dokumentoinnin kehittämistä. Pedagogisen dokumentoinnin kehittämistä oli selvästi mietitty tiimeissä ja asiaan oli paneuduttu.

Palautteesta kävi ilmi, että pedagogisen dokumentoinnin työpajoista oli varhaiskasvatuksen opettajille ammatillista hyötyä. Työpaja tarkensi pedagogisen dokumentoinnin käsitettä ja antoi uusia ideoita käytännön toteuttamiseen. Oppimista koettiin tapahtuneen sekä toisilta ammattilaisilta, että minun keräämästäni aineistosta.

Tuli lisää ajatuksia ja ideoita kehittää ko. aihetta.

Sai uusia tapoja ja näkökulmia sekä vetäjältä, että kollegoilta. Herätteli ajattelemaan asiaa muiltakin kuin omasta näkökulmasta.

Oman ryhmän tämän hetkisen dokumentoinnin toimivuuden pohtiminen yhdessä tiiminä loi uusia ideoita ja kehittämistä.

Ajatuksia herättävä, laittoi tietoisesti asiaa pohtimaan ja kehittämään omassa ryhmässä. Oli kiva käydä keskustelua muiden kanssa ja kuulla ideoita.

Teoriatieto ensimmäisessä pajassa koettiin hyödylliseksi ja molemmilla kerroilla oli sopivasti keskustelua ja diojen katselua. Kaksi viikkoa työpajojen välissä antoi aikaa pohtia ja syventyä pedagogiseen dokumentointiin omatoimisesti ja miettiä, miten sitä voi ottaa käyttöön omassa ryhmässä.

Oli tosi antoisaa ja avartavaa. Oli tosi hyödyllistä tarkentaa pedagogisen dokumentoinnin määritelmiä ja herätellä pohdiskelemaan, mikä on ped. dokumentointia.

Osallistujat mainitsivat, että olisivat halunneet syventyä enemmän siihen, miten dokumentointia voisi tehdä arjen kiireessä vielä monipuolisemmin sekä miten valokuvia ja videointia voisi hyödyntää enemmän. Joitain osallistujia jäi mietityt-

tämään etiikka kuvauslupien osalta, millaisissa tilanteissa lupia tulisi kysellä. Pedagogisen dokumentoinnin arviointiin tiimissä olisi toivottu jonkinlaista menetelmää. Dokumenttien arviointiin perehtyminen jäi pajoissa vähälle. Taiteeseen liittyvään dokumentointiin ei ehditty syventyä joidenkin osallistujien mielestä tarpeeksi hyvin. Toiveena esitettiin lähitulevaisuuteen kokemusten ja ajatusten jakaminen uudelleen. Työpajojen palaute oli kokonaisuudessaan positiivista arvostaen keskustelua, asiapitoisuutta ja hyvää tunnelmaa.

7 POHDINTA

Oli erittäin mielenkiintoista tutustua pedagogiseen dokumentointiin, sillä aihe oli itselleni hyvin vieras. Olen tutustunut varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin aiemmin, mutta pedagoginen dokumentointi on ollut vaikeasti lähestyttävä. Olin tyytyväinen aiheeseen liittyvästä yhteistyöstä Anttilan päiväkodin kanssa.

7.1 Prosessi

Haastattelut veivät prosessissa paljon aikaa. Ensiksi sovin varhaiskasvatuksen opettajien kanssa haastatteluajat, sitten toteutin haastattelut ja litteroin haastattelumateriaalin. Haastatteluista sai kuitenkin hyvän pohjan työpajojen suunnitteluun, joten koin ne erittäin hyödyllisiksi. Pedagogisen dokumentoinnin työpajoja olisi voinut olla kolme, jotta aiheeseen olisi voitu perehtyä vielä paremmin. Kaksi tunnin mittaista pajaa ei antanut aikaa syventyä aiheeseen paremmin. Ensimmäisen ja toisen pajan välissä olleen kahden viikon koin sopivaksi ajaksi. Tässä ajassa varhaiskasvatuksen opettajilla oli aikaa tutustua aiheeseen omatoimisesti ja miettiä omaan ryhmään sopivia pedagogisen dokumentoinnin toimintatapoja.

Pedagogisen dokumentoinnin pajat toimivat erityisen hyvin siinä, että aihe nousi enemmän esille päiväkodissa ja varhaiskasvatuksen opettajat kiinnostuivat aiheesta. Määritelmä pedagogisesta dokumentoinnista tuli varmasti tutummaksi. Olisi ollut mielenkiintoista saada kirjallista palautetta työpajoista myös päiväkodin johtajalta, mutta en uusintapyynnöstä huolimatta sitä saanut.

Jos pedagogiseen dokumentointiin ei ole jossain toisessa päiväkodissa vielä tutustuttu, työpaja olisi itselleni helppo toteuttaa samoilla materiaaleilla. Siinä tapauksessa oletettaisiin, että pedagogisen dokumentoinnin haasteet olisivat samantapaisia kuin Anttilan päiväkodissa. Tutustumista pedagogiseen dokumentointiin voisi jatkaa Anttilan päiväkodissa, käymällä keskustelua käyttöön otettujen menetelmien kokemuksista. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista

selvittää, miten pedagogista dokumentointia toteutetaan ryhmissä esimerkiksi puolen vuoden kuluttua.

7.2 Eettinen pohdinta

Tallensin haastattelumateriaalin omalle laitteelleni ja kirjasin vain haastattelun numeron ilman nimeä. En halunnut haastattelumateriaalia käytettävän missään tilanteessa tuomalla esiin haastateltavan nimen. Haastateltavat kokivat tilanteen muutenkin hieman jännittäväksi, eivätkä halunneet omia nimiä näkyviin. Pedagogisen dokumentoinnin työpajoissa en tuonut suoraan haastateltavien sanomisia yksityiskohtaisesti esiin. Viittasin haastatteluihin yleisesti ja suurpiirteisesti, etteivät vastaajat olisi tunnistettavissa. Palautteen pyysin nimettömänä, että osallistujat uskaltaisivat antaa mahdollisimman rehellisen palautteen.

Pedagogisen dokumentoinnin työpajoissa pyrin antamaan puheenvuoron kaikille tasapuolisesti ja arvostamaan heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan. Niissä tilanteissa, kun dokumentoinnista puhuttiin pedagogisena dokumentointina, pyrin ohjaamaan ajatukset näiden eroavaisuuteen. Halusin luoda keskusteluun kannustavan ilmapiirin.

7.3 Oma ammatillinen kasvu

Opin prosessin aikana paljon teoriaa erilaisista pedagogisen dokumentoinnin menetelmistä ja hyödyistä varhaiskasvatuksessa. Olen oppinut, mitä pedagoginen dokumentointi tarkoittaa ja miten tärkeää se on. Pedagogisen dokumentoinnin kautta lasten ääni pääsee kuuluviin ja toiveet näkyviin. Lapset sitoutuvat toimintaan paremmin, kun siinä on vahvasti mukana lasten kiinnostuksen kohteita. Pedagoginen dokumentointi on merkittävä osa lapsen osallisuuden toteuttamista. Tavoitteenani on saada prosessin aikana oppimani teoria käyttöni ammatillisena varhaiskasvatuksen arjessa.

Aluksi jännitin työpajojen ohjaamista ja esillä olemista. Pohdin omaa asemaani opiskelijana vetämässä työpajaa ammatillisille. Aiheeseen perehtyessäni sain itseluottamusta ja sain erittäin positiivisen kokemuksen pedagogisen työpajan

ohjaamisesta. Opinnäytetyö toi minulle esiintymisvarmuutta, mielessäni kävi jopa mahdollisuus kouluttajan työstä. Jälkeenpäin ajateltuna työpajat olisivat voineet olla hieman paremmin jäseneltyjä ja hiottuja, mutta olen tyytyväinen omaan työhöni opinnäytetyön suhteen.

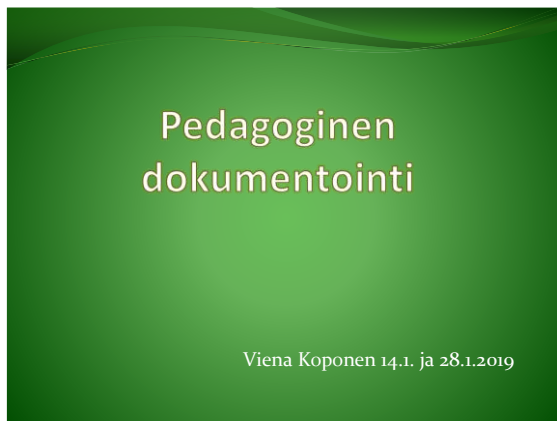
LÄHTEET

- Aaltonen, T., Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005). *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.
- Ahonen, L. (2017). *Vasun käyttöopas*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Emilson, A. & Pramling Samuelsson, I. (2014). *Documentation and communication in Swedish Preschools*. *Early years* 34: 175–187.
doi:10.1080/09575146.2014.880664
- Heinimaa, E. (2011). Reggio Emilian kunnalliset päiväkodit - pedagoginen suunnannäyttjä maailmalla. Teoksessa J. Paalasmaa (toim.), *Lapsesta käsin* (s. 277–282). Jyväskylä PS-kustannus.
- Heiskanen, N. (2018). *Tuen prosessit ja lähtökohdat*. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala (toim.), *Varhaiserityiskasvatus* (s.95–118). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi S. & Hurme H. (2000). *Tutkimushaastattelu*. Helsinki:Yliopistopaino.
- Hätönen, H. (2011). *Osaamiskartoituksesta kehittämiseen II*. Helsinki: Educa-instituutti oy.
- Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä (2010). Diak. Saatavilla https://www.diak.fi/wp-content/uploads/2017/12/Diak_Kohti_tutkivaa_ammattikaytanta_opas.pdf
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. (2015). *Kasvu kiikarissa*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Koskinen, P. (2013). Vertaisopetus antaa oppimisen ja opettamisen elämyksiä. Teoksessa P. Jääskelä, U. Klemola, M-K Lerkkanen, A-M. Poikkeus, H. Rasku-Puttonen & A. Eteläpelto (toim.), *Yhdessä parempaa pedagogiikkaa* (s. 73–80). Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino
- L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Lapsen oikeuksien sopimus. Saatavilla <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/sopimuksen-yleisperiaatteet/lapsen-etu/>

- Leinonen, J. (2014). Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuteen. Teoksessa J. Heikka, E. Fonsén, J. Elo & J. Leinonen (toim.), *Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa* (s. 16–40). Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry.
- Opetushallitus. Pedagogisen dokumentoinnin tukimateriaali. Saatavilla https://www.edu.fi/download/190244_perhonen_taplat.iso.jpg
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. (2014). *Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Helsinki: Sanoma pro.
- Paananen, M. & Lipponen, L. (2016). Pedagogical documentation as a lens for examining equality in early childhood education. *Early Child Development & Care*, 188(2), 77–87. doi:10.1080/03004430.2016.1241777
- Rintakorpi, K. [Opetushallitus] (4.4.2018). *OSA II Miten toteutan pedagogista dokumentointia, lapsen taso* [Video]. Saatavilla <https://www.youtube.com/watch?v=ab0n8y0bTgl&list=PLsBm4tVhwD2E1FaIGZARjJihDPjN8RDnR&index=5>
- Rintakorpi, K. [Opetushallitus] (4.4.2018). *Osa IV Pedagogisen dokumentoinnin hyvät käytännöt, tuumaustauko* [Video]. Saatavilla <https://www.youtube.com/watch?v=5v4anp4GR7o&list=PLsBm4tVhwD2E1FaIGZARjJihDPjN8RDnR&index=9>
- Rintakorpi, K. (2018). *Varhaiskasvatuksen tallentamisesta kohti pedagogista dokumentointia*. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia, numero 24. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto) Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229852/Varhaisk.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Rintakorpi, K., & Reunamo, J. (2017). Pedagogical documentation and its relation to everyday activities in early years. *Early Child Development & Care*, 187(11), 1611–1622. doi:10.1080/03004430.2016.1178637
- Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. (2017). *Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Lasten keskus.
- Rusanen, S., Kuusela, M., Rintakorpi, K. & Torkki, K. (2014). *Musta tuntuu punaiselta*. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.

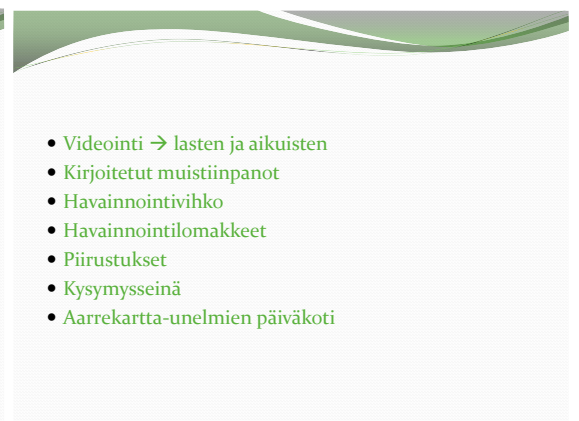
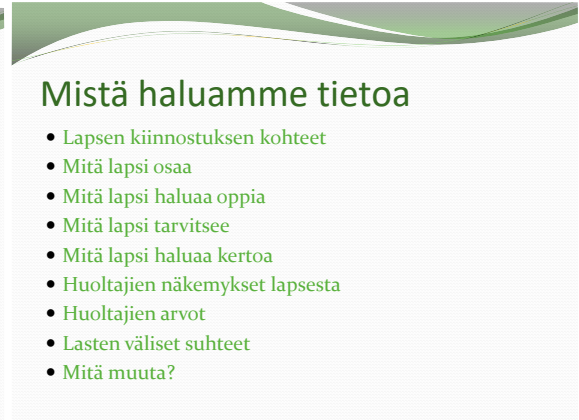
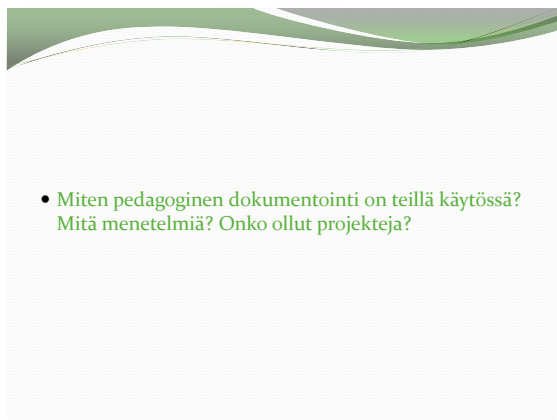
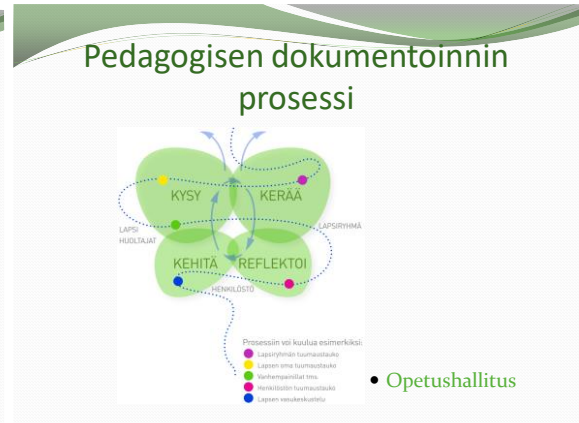
- Smeds, K. [Opetushallitus] (4.4.2018). *OSA II Miten toteutan pedagogista dokumentointia. Lapsiryhmän toiminnan taso* [Video]. Saatavilla https://www.youtube.com/watch?v=Kg_nKu-G7TE&index=6&list=PLsBm4tVhWD2E1FalGZARjJihDPjN8RDnR
- Tarkka, K. [Opetushallitus] (4.4.2018). *Johdanto pedagogiseen dokumentointiin* [Video]. Saatavilla <https://www.youtube.com/watch?v=-3q1-JUo0jM&list=PLsBm4tVhWD2E1FalGZARjJihDPjN8RDnR&index=4>
- Tast, S. [Opetushallitus] (4.4.2018). *OSA IV Pedagogisen dokumentoinnin hyvät käytännöt. Sosiogrammi* [Video]. Saatavilla https://www.youtube.com/watch?v=dzhaqEf_T5E&list=PLsBm4tVhWD2E1FalGZARjJihDPjN8RDnR&index=11
- Tuomi J. & Sarajärvi A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Turja L. (2016). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L.Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (3, päivitetty p.) (s. 41-54). Jyväskylä:PS-kustannus
- Turja L. (2018). Osallisuuden pedagogiikan jalkauttaminen varhaiskasvatuksen arkeen. Teoksessa J. Kangas, J. Vlasov, E. Fonsén & J. Heikka (toim.), *Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2*. Tampere: Suomen varhaiskasvatus.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018). Opetushallitus. Saatavilla https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf

LIITE 1. Pedagogisen dokumentoinnin työpajojen materiaali

Pedagoginen dokumentointi

- Varhaiskasvatuksessa kerätään monenlaista dokumentaatiota. Näitä dokumentteja hyödynnetään pedagogisen ja lapsilähtöisen toiminnan suunnittelussa. (Rintakorpi & Reunamo 2016)
- ”Dokumentointi syvenee pedagogiseksi vasta, kun toimintaa suunnitellaan ja kehitetään yhdessä vanhempien ja lasten kanssa.” (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, s. 21.)
- Lasten kiinnostuksen kohteita on usein selvitetty, mutta ne eivät ole tuoneet muutosta ryhmän toimintaan (Lipponen & Paananen 2016)

Projektit

- Lapsilähtöinen aihe
- Yhteinen suunnittelu
- Tutkimis- ja toteutusvaihe
- Arviointi ja jakaminen toisille, esim. lehti, näytelmä, näyttely, video, laulu, toimintatuokio
- Kaikkien vaiheiden dokumentointi

Dokumentointi taiteessa

- Askartelu/maalaus/taiteen tekeminen on oppimisprosessi, jota voi dokumentoida
- Arvioidaanko lopullista tuotosta vai prosessia?
- Joskus taiteellinen lopputuotos ei säily, jos ei dokumentoida esim. seinään maalaaminen vedellä tai jäätaideteokset
- Prosessia dokumentoitaessa voidaan arvioida, miten nämä materiaalit innostivat? Miten lapsi hallitsee työskentelyyn vaadittavia taitoja?

Dokumentoinnin toinen puoli

- Mitä negatiivisia asioita dokumentointi voi tuoda?

Lapsen vasu

- Tärkeä pedagoginen dokumentti, mutta tulee pedagogiseksi dokumentiksi vasta, kun kirjatut asiat siirtyvät käytäntöön
- Lapsen, kasvattajan ja vanhemman näkemykset saadaan vuorovaikutukseen
- Lapsesta tehtyjä muita dokumentteja voi käyttää vasussa lapsen näkökulman esille saamiseksi

Eettistä dokumentointia

- Mitä eettisiä asioita pedagogisessa dokumentoinnissa tulee ottaa huomioon?

- Dokumentti on vain pieni osa todellisuutta
- Dokumenttoijan henkilökohtaiset arvot, dokumentointi ei siis ole objektiivista
- Lapsen oma yksityisyys, miten lapsi kokee dokumentoinnin
- Hienovaraisuus TÄRKEÄÄ!
- Asenne ja katse dokumentoinnissa MYÖNTEINEN!
- Lapsen, vanhemman ja kasvattajan tulkinnat samasta dokumentista voivat olla hyvin erilaiset

Palaute pedagogisen dokumentoinnin työpajasta

KIITOS! 😊

Lähteet:

- Opetushallituksen videosarja pedagogisesta dokumentoinnista
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLsBm4tVhwD2E1FalGZARjijhDPjN8RDnR>
- Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa
- Rintakorpi, K., & Reunamo, J. (2017). Pedagogical documentation and its relation to every day activities in early years. *Early Child Development & Care*, 187(11), 1611-1622. doi:10.1080/03004430.2016.1178637

-
- Paananen, M., & Lipponen, L. (2018). Pedagogical documentation as a lens for examining equality in early childhood education. *Early Child Development & Care*, 188(2), 77-87. doi:10.1080/03004430.2016.1241777
 - Lastentarhanopettajaliitto. Teema - Lapset opettajina Valtakunnallinen varhaiskasvatuspäivä 17.3.2016.
 - Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki 2014. Musta tuntuu punaiselta.

LIITE 2. Pedagogisen dokumentoinnin työpajojen palautelomake

PALAUTE PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN TYÖPAJOISTA

MINKÄLAISTA AMMATILLISTA HYÖTYÄ TYÖPAJASTA OLI?

OLIKO TYÖPAJAN RAKENNE HYVÄ?

MIHIN PEDAGOGISEEN DOKUMENTOINTIIN LIITTYVÄÄN AIHEESEEN OLISIT HALUNNUT SYVENTYÄ ENEMMÄN?

MITÄ MUUTA PALAUTETTA HALUAT ANTAA?